

Marina Holm Stenbråten
Lillåsveien 14
1458 Fjellstrand

Nesodden, 16.7.2012

Helse- og omsorgsdepartementet
postmottak@hod.dep.no

Høringsuttalelse NOU 2011:17 Når sant skal sies om pårørendeomsorg – Fra usynlig til verdsatt og inkludert

I NOU 2011:17 Når sant skal sies om pårørendeomsorg – Fra usynlig til verdsatt og inkludert har Kaasa-utvalget utredet i hvilken grad og på hvilken måte familier med omfattende omsorgsoppgaver kan gis økonomisk kompensasjon når de utøver pleie og omsorg som kommunen ellers plikter å tilby. Utvalgets intensjon har i særlig grad vært å ivareta familier med barn med store omsorgsbehov som undertegnede representerer, og tilrettelegge for å kombinere arbeid med omsorgsoppgavene.

Tittelen på utredningen ” fra usynlig til verdsatt og inkludert” er imidlertid misvisende. Utvalgets forslag innebærer å bedre inntektssikringen i form av pleiepenger, men vil samtidig fjerne økonomisk kompensasjon i form av forhøyet hjelpestønad for døgnkontinuerlige omsorgsoppgaver som pårørende utfører. Dette oppleves ikke som verdsetting av pårørendeomsorgen. Følgende sitat fra Kaasautvalget sier mye om hva som formidles i rapporten:

”Familier som rammes av sykdom eller får et barn med funksjonshemming skal få hjelp og støtte av samfunnet. Samtidig må familien selv innrette livet sitt annerledes og kan ikke nødvendigvis forvente full kompensasjon for tap av inntekt eller livskvalitet.”

Utvalget har imidlertid ikke sett på den helhetlige situasjonen til familier med omfattende omsorgsoppgaver, og hva dette innebærer både når det gjelder omfanget av omsorgen, økonomisk behov og belastninger, tilrettelegging- og tilpasningsbehov av bolig, ved transport og i det daglige, nødvendige kompetansebehov og kvalitet i omsorgen som ytes, og ved opplæring som fås av og gis til familien.

Kaasautvalget opererer med feil opplysninger i tabell 12.1 (s.89/ 90) og hevder at pårørende til barn under 18 år ikke taper økonomisk på endringene, noe som er særdeles misvisende da tapet kan være godt over 10.000 kroner pr. måned for enkelte familier. Utvalget innser at noen vil tape på forslagene og viser da til at særfradraget i personbeskatningen er et virkemiddel (s.90). Utvalget har ikke fått med seg at særfradraget er avviklet som ordning, som medfører at deler av familienes merkostnader som hittil har vært fradragsberettighet nå i sin helhet skal belastes familiene. Det foreligger ingen forslag om økning av grunnstønad eller andre tiltak som fanger opp det man nå taper. Det å ” innrette livet sitt annerledes” er derfor svært vanskelig om ikke umulig uten økonomisk kompensasjon og støtteordninger.

Pårørende til barn med store omsorgsbehov sparer i dag samfunnet for store omkostninger ved at man utfører omsorgsoppgaver i hjemmene som kommunene ellers er pliktig til å yte. En institusjonsplass koster i gjennomsnitt 662 262 (Kostra, SSB). Til sammenligning mottar foreldre maksimalt i 81432 kroner pr år (Hjelpestønad sats 4) og eventuelt noe omsorgslønn for døgnkontinuerlige omsorgsoppgaver som utføres år etter år. Kun ca 7000 funksjonshemmede barn har så store omsorgsbehov at de mottar hjelpestønad sats 3 og 4. Det er ingen stor pressgruppe mot myndighetene. Pårørende skal i tillegg dekke store utgifter som funksjonshemmingen medfører som tilpasning av hus, egenandel og drift av handikapbil, medisinske utgifter osv.

Forslagene i Kaasautvalgets utredningen innebærer, stikk i strid med intensjonen om verdsetting og inkludering at pårørende i arbeid skal utføre omsorgsoppgaver utenom normal arbeidstid (dvs. kveld, natt, morgen, helger og ferier) uten økonomisk kompensasjon. Dette kan føre til at pårørende ikke lenger ser seg i stand til å klare forpliktelsene og omsorgen.

Samfunnet har stort behov for arbeidskraft i helse og omsorgssektoren fremover. Et paradoks er det derfor at utvalget foreslår at pårørendearbeid som dekkes av hjelpestønad fortrinnsvis skal erstattes med kommunale tjenester, og dermed til en langt høyere kostnad, i stedet for å styrke og legge til rette for pårørendeomsorgen. Kommunene må dermed opprette og drifte langt flere avlastnings- bolig -og institusjonsplasser samt døgnkontinuerlig BPA tilbud.

Den mest alvorlige konsekvensen er imidlertid at barn med store funksjonshemninger risikerer å ikke lenger få vokse opp i sin familie, men skal bo i kommunale institusjoner. Utvalgets forslag innebærer derfor en dramatisk forverret situasjonen og en alvorlig merbelastning for familier med barn med omfattende funksjonshemninger og store omsorgsbehov, men også for kommunene. Dette kan betegnes som en tap –tap situasjon.

Dagens økonomiske ordninger:

- Pleiepenge hjemlet i folketrygdloven gis for dekke opp for manglende inntekt hos den som yter omsorg.
- Hjelpestønad er hjemlet i folketrygdloven og gis til den omsorgstrengende slik at det kan opprettes et privat pleieforhold slik at familie eller andre kan betales for omsorgsoppgaver som går utover det man kan forvente, det vil si går utover andre lovbestemmelser, som barneloven relatert til foreldre med omsorg for barn. Ytes i tillegg til lønnsinntekt, omsorgslønn og pleiepenge. Hjelpestønad sats 3 og 4 tilsvarer mellom 5 og 7000 pr måned.
- Omsorgslønn er en kommunal ordning som kommunene er pliktig og ha i henhold til Helse og omsorgstjenesteloven, men som ikke gir individuell rett til den enkelte.

Kaasautvalgets forslag med kommentarer

Kaasautvalgets forslag innebærer at hjelpestønad fra folketrygden og kommunal omsorgslønn avvikles og erstattes av en kommunal omsorgstønad som ikke kan ytes i tillegg til andre ytelser. Pleiepengeordningen foreslås utvidet til at man kan tilstås 20 - 50% når helsetilstanden til den funksjonshemmede går over i en stabil fase. Vilkåret er at foreldre er i 50 – 80% arbeid.

Utvidet pleiepengeordning.

Rettighetsfesting av pleiepenger i stabil fase er positivt. Beregninger i Kaasautvalgets rapport viser imidlertid at forslaget til utvidet pleiepengeordning kan omfatte så få som ca 2600 personer. Dette lave antallet kommer av at ordningen kanskje ikke er aktuell for de med sats 1 og 2 i hjelpestønad. Mange med sats 4 oppfyller ikke vilkårene for ny pleiepengeordning da de ikke har kunnet stå i jobb på grunn av store omsorgsoppgaver. Da gjenstår noen med sats 3. Da vil jeg si at den nye ordningen er lite målrettet.

I likhet med alle dagens 85500 mottakere av hjelpestønad, vil også ovennevnte familier miste hjelpestønad og evt. også omsorgslønn som i dag kan gis samtidig med lønn/pleiepenger. Man tar fra flertallet og gir til noe ytterst få, men totalt sett vil endringene i Kaasautvalgets forslag innebære en alvorlig forverring for flertallet av familier med alvorlig funksjonshemmede barn som alle mister hjelpestønnen.

Det kan se ut som om det har vært et mål for utvalget at færrest mulig skal oppfylle vilkårene, og at utvalgets intensjon ikke i hovedsak har vært å legge til rette for pårørendes som yter omfattende omsorg.

Fjerner hjelpestønnen

Det er alvorlig og bekymringsfullt at utvidelse av pleiepengeordningen som vil gjelde noen ytterst få, skal finansieres ved å frata 85.500 personer hjelpestønnen. Ca 36.000 av mottakere av hjelpestønad er barn under 18 år. Ca 7000 personene mottar i dag hjelpestønad sats 3 og 4 og har dermed store omsorgs og tilretteleggingsbehov. Hjelpestønnen er i dag en rettfærdig ordning som ytes i forhold til den funksjonshemmede omsorg og tilsynsbehov, og er en rettighet den funksjonshemmede har i folketrygden når vilkårene oppfylles.

Folketrygdlovens § 6.4 stiller krav om at det foreligger et privat pleieforhold for rett til hjelpestønad. Rundskriv (1997 Nav .no) utdyper dette." *Et privat pleieforhold foreligger når noen - f.eks. foreldre, ektefelle, barn naboer eller andre utfører arbeid med tilsyn/pleie*". Barn kan motta hjelpestønad og foreldrene motta støtten fra barnet for ytelse av omsorg og pleie som overstiger den omsorgen foreldre er pliktig å yte til sin barn etter barneloven. For barn med store og omfattende funksjonshemninger overstiger omsorgsbehovet langt utover hva som kan kreves av foreldre.

For familier med omfattende omsorgsoppgaver er hjelpestønnen en verdsetting av den omsorgen som ytes, og er for mange av avgjørende betydning for familiens situasjon, tiltross for at den økonomiske kompensasjonen er lav i forhold til det ofte døgkontinuerlige

omsorgsarbeidet som ytes. Dersom hjelpestønad fjernes kommer mange i en svært vanskelig situasjon fordi man har medberegnet stønaden når barnets funksjonshemming ikke endrer seg, og omsorgsoppgavene ofte blir tyngre ettersom barnet blir større. Hjelpestønad inngår familie totale økonomi, og gjør det mulig å bruke andre penger på dekke utgiftene som påløper på grunn av funksjonshemmingen. Uten dette og uten særfradragsordningen og mulighet til å gjøre nødvendige tilpasninger av hjemmet, vil mange få en svært tung hverdag.

En begrunnelse for å fjerne hjelpestønad er at det var så belastende for pårørende å først søke om hjelpestønad, for deretter å søke om omsorgslønn. Dette er feil oppfattet av utvalget. Det er ikke belastende å søke om en ordning med klare rettigheter og kriterier i Folketrygdloven som innebærer god klageadgang.

Utvalges tabell 12.1(s 90) hevder at for foreldre som er i jobb har det ingen økonomiske konsekvenser at hjelpestønad og omsorgslønn fjernes:

”Tabell 12.1 Bruker er under 18 år, pleiepenger eller omsorgsstønad

<i>Situasjon for den pårørende</i>	<i>Livsgrunnlag</i>	<i>Økonomiske ytelser når personen er under 18 år</i>	<i>Økonomiske konsekvenser for pårørende</i>
<i>I full i jobb</i>	<i>Lønnsinntekt</i>	<i>Ingen økonomisk ytelse</i>	<i>Uendret”</i>

Dette er fullstendig misvisende. Pårørende taper hjelpestønad, hvor sats 4 er 6786 kroner pr måned, og evt. tillegg av omsorgslønn. Tapet kan reelt være godt over 10 000 kr. pr måned.

Ny kommunal omsorgsstønad

Dette er ikke en bedre ordning enn hjelpestønad og omsorgslønn slik Kaasautvalget hevder.

Omsorgsstønad foreslås gitt med høyeste sats kun ved døgnkontinuerlige omsorgsoppgaver, er ikke rettighetsfestet slik hjelpestønad er, og skal ytes med fradrag for kommunale tjenester. Hvem kan leve av maksimalt 198000 minus vedtak om tjenester fra kommunen, og uten reell kompensasjon for de økte utgiftene man har som pårørende til alvorlig funksjonshemmede? Kommunalt ansatte skal vurdere behovet for omsorg og fastsette hvilken sats man skal få. Dette vil gi store forskjeller i landet, og ikke bedre de pårørendes situasjon.

Kaasautvalget mener foreldre i vår situasjon med sitt forslag om omsorgsstønad og ingen kompensasjon nå foreldre er i arbeid, kun skal ha til livsopphold.

Omsorgsstønad gir dårligere rettsikkerhet

Det er ikke gjort rede for om Fylkesmannen ved vurdering av ny omsorgsstønad skal legge vekt på, eller legge stor vekt på, det kommunale skjønnet og om vedtak kan omgjøres. Uansett vil rettsikkerheten og klageadgangen være dårligere for vurdering av omsorgsstønad enn for hjelpestønad etter folketrygden. Hjelpestønad gir rettigheter etter folketrygdloven og gir lagt bedre rettsikkerhet enn omsorgslønn gjør i dag.

Omfanget av pårørende omsorgsoppgaver

Foreldre til barn med store omsorgsbehov yter ofte døgkontinuerlig pleie og omsorg i tillegg til den omfattende oppfølgingen som funksjonshemningene medfører. Omsorg for funksjonshemmede barn ytes ikke kun i ”kontortiden”. Den er altomfattende, styrer alt familien gjør og ytes døgnet rundt i år etter år.

Omsorgen som ytes kan som sagt langt overstige de krav som stilles til foreldre i barneloven. For mitt vedkommende dreier dette seg om et barn med en sjelden og sammensatt tilstand. Barnet kan ikke være uten tilsyn, og må ha hjelp til alt, og omfatter all vår tid utover arbeidstiden.

Det ser ikke ut til at Kaasautvalget har forståelse for hva slags omsorgssituasjon pårørende til barn med store omsorgsbehov har, og hvilke tilretteleggingsbehov som er nødvendig for at omsorg skal kunne gis. I henhold til utvalgets forslag skal døgkontinuerlig omsorg ytes helt uten økonomisk kompensasjon dersom man er i arbeid.

Yrkesdeltagelse og likestilling

Kaasautvalget bruker foreldres yrkesdeltagelse som mål på hvor stor omsorgsbyrden er. Dette er misvisende. På grunn av store omkostninger som funksjonshemningene fører med seg må mange med vanlige inntekter forsøke å være i arbeid tross døgkontinuerlige omsorgsoppgaver hjemme. Familier med god råd kan prioritere at en av foreldrene er mer hjemme. Finnsvolds undersøkelse på vegne av Kaasautvalget viser at hos mødre med funksjonshemmede barn med sats 3 og 4 i hjelpestønad, var kun 21% ikke under utdanning eller i arbeid. 31 % som var i jobb jobbet fulltid. Det vil si at 48 % arbeider deltid.

Til sammenligning var i følge SSB 68,7 prosent av kvinner generelt i Norge yrkesaktive i 2011. Tallene inkluderer også arbeidsledige.

Yrkesdeltagelse blant kvinner som har store omsorgsoppgaver er derfor ikke lav i forhold til kvinner generelt. Når kvinner med omsorgsoppgaver er heltid eller deltid i jobb er ikke grunnen at omsorgsoppgavene ikke er omfattende, men er forårsaket av forhold som ikke belyses i Kaasautvalgets rapport.

Likestilling oppnås ikke ved å fjerne økonomisk kompensasjon i form av hjelpestønad til familiene. Det fører kun til at den som tjener mest må arbeide mer, og som oftest kvinnene må ta seg av det funksjonshemmede barnet hjemme.

Tilstøtende områder som Kaasautvalgets rapport ikke nevner.

Det er flere tilstøtende områder som Kaasautvalgets rapport ikke nevner og tar hensyn til:

- Det å ha et barn med store omsorgsbehov medfører store ekstraavgifter som andre ikke har, og som det gis lite støtte til, som utgifter til ombygging og tilpasning av hus. Husbankens støtte til tilpasning er svært marginal, og er avhengig av at kommunene faktisk søker og tildeles midler, noe som varierer fra år til år og kommune til

kommune. Utgifter til lån for nødvendige tilpasninger, ombygging og tilbygg kan beløpet seg til store beløp som belastes foreldrene.

- Utgifter til egenandel og drift av handikapbil, medisiner, fordyret kosthold, slitasje på klær, oppvarming osv medfører store utgifter med barn med store funksjonshemninger. Grunnstønaden bidrar til noe, men dekker langt fra dette.
- Friske barn har SFO tilbud tilknyttet skoledagen til 4. klasse. For mange funksjonshemmede er det behov for omsorgstilbud som ivaretar deres behov hele utdanningsløpet. Noen kommuner har i dag slikt tilbud i deler eller hele utdanningsløpet, men i mange kommuner må familier betale for tilbudet med flere tusen pr måned. Dette er utgifter andre familier ikke har etter 4. klasse.
- Oppgaver i hjemmet, utbedringer, ombygginger osv må utføres av andre til en høyere kostnad fordi omsorgsoppgavene ikke gjør det mulig å utføre slike oppgaver selv.
- Til nå har man kunnet avskrive noe merutgifter som særfradrag på selvangivelsen. Når særfradraget nå fjernes uten at andre løsninger foreligger, rammer dette familier med barn med store omsorgsbehov i stor grad.

Kaasautvalget har ikke fått med seg at særfradraget på personbeskatningen fjernet. (s.90):
”Som ved alle endringer vil noen tape på omleggingen, og hvis disse fordelingseffektene betraktes som uønskede finnes det andre virkemidler som kan brukes i fordelingspolitikken, som for eksempel større særfradrag ved den personlige beskatningen.

Disse ”noen” rammer først og fremst funksjonshemmede og familier med barn med store tilretteleggingsbehov og som utvalget ønsket å ivareta. Rapporten inneholder derfor feil i forutsetningene for de forslag som fremlegges. Utvalget forslag til løsninger er løsrevet andre forhold enn inntekt som påvirker pårørendes situasjon, og har ikke sett på helheten i familienes situasjon. Det foreligger ingen forslag om økning av grunnstønad eller andre tiltak som kompenserer for det man taper.

Erstatte pårørendeomsorg med kommunale tjenester

Kaasa utvalget mener at pårørendeomsorg som i dag dekkes av hjelpestønaden i stedet skal dekkes med kommunale tjenester. Hvis kommunen skal overta omsorgsoppgaven til foreldre som har barn med omfattende omsorgsbehov, innebærer dette i praksis at flere barn må flytte i omsorgsbolig og i ytterste konsekvens ikke får vokse opp hos sin familie. Dette fordi omsorgsbehovet er døgnkontinuerlig. Er dette hensikten med forslaget? Dette innebærer at omfattende omsorgsoppgaver nå skal utføres av kommunene til en langt høyere kostnad enn det som samfunnet i dag yter i form av hjelpestønad.

Kommunene har i dag ikke kapasitet og er ikke tilrettelagt for å overta de omsorgsoppgavene pårørende i dag yter. Med ”eldrebølgen” og samhandlingsreform er presset enda større på kommunene. Kaasautvalget legger dermed til grunn løsninger som pr i dag ikke er mulig å gjennomføre. Pårørende sparer i dag kommuner og samfunnet for enorme beløp ved sin innsats.

Kaasautvalget viser til behovet for arbeidskraft i helse og omsorgssektoren når det vektlegges at yrkesdeltagelsen til pårørende skal økes. Men det kan vel ikke være utvalgets mening at det er pårørende som skal inn på sykehjemmene å ta unna for manglende arbeidskraft i årene som kommer? Pårørende bidrar nettopp til fellesskapet ved å utføre omsorgsoppgaver kommunene ellers må yte til en langt høyere kostnad.

Funksjonshemmede barn bør få mulighet til å vokse opp i sin familie når dette er den beste løsningen, og samfunnet bør legge til rette for det.

Kvalitet i kommunene

Kaasautvalget mener det er mer forsvarlig at kommunen gir omsorg til alvorlig funksjonshemmede enn pårørende / foreldre, og legger vekt på en overgrepssak i Alvdal som et eksempel på pårørendeomsorg. Det er svært krenkende.

Det er ikke slik at kommunal omsorg har bedre kvalitativ og gir mer forsvarlig omsorg enn foreldre. Helsetilsynets rapport, *Det vil helst gå bra... Oppsummering av landsomfattende tilsyn med kommunale sosial- og helsetjenester til barn i barne- og avlastningsboliger*, rapport 2/2010, ble det undersøkt om kommunene sikret forsvarlige sosial -og helsetjenester. Det ble avdekket brudd på regelverket i tre av fire virksomheter, hvorav mange hadde flere avvik. Det ble også konkludert med at regelverket for slike tjenester var mangelfullt.

Foreldre gir i de aller fleste tilfeller utmerket omsorg og vi opparbeider oss spesialistkompetanse på våre barn på grunn av den erfaring vi opparbeider, og fordi vi samarbeider med sykehus, fagpersoner og kompetansesentra. Også funksjonshemmede barn har rett til å vokse opp hos foreldre. Man kan ikke ta som utgangspunkt at pårørendeomsorg er ensbetydende med omsorgssvikt og overgrep i motsetning til kommunale tjenester slik det fremkommer i rapporten.

Pårørendestøtte

Det er positivt å ville gi pårørende støtte og oppfølging. Forslaget mangler imidlertid en holdning og omtale av at kunnskap og veiledning må gå begge veier. Forslaget gir lite uttrykk for den kompetanse foreldre til funksjonshemmede barn sitter inne med og som er viktig å formidle til kommunalt ansatte. Man skal huske på at det er foreldrene som lever med barna, følger opp og samarbeider med habiliteringstjeneste og sykehus, og dermed sitter inne med helt spesiell kunnskap.

Oppdatering og veiledning får pårørende med barn med store og / eller sjeldne tilstander fra kompetansesenter og andre med kunnskap om barnas tilstand. Slik kunnskap finnes ikke i kommunen. Kaasautvalgets forslag gjennomsyres av en holdning om at foreldre/ pårørende er kunnskapsløse og har behov for veiledning og oppfølging i motsetning til kommunens ansatte.

Oppsummert

- Samfunnet bør styrke og legge til rette for at pårørende til barn med store og omfattende funksjonshemninger blir i stand til å utføre omsorgsarbeid. Kommunale tjenester som avlastning, må avgjøres ved et konstruktivt samarbeid mellom kommune og pårørende etter hva som er best for det funksjonshemmede barnet.
- Dette innebærer både pleiepenger ved varig sykdom, men også at hjelpestønden består som kompensasjon for døgnkontinuerlig omsorgsarbeid uavhengig av foreldres yrkesdeltagelse, og dermed fortsatt kunne kombineres med helt og delvis inntekt, pleiepenger, og omsorgsstønad/omsorgslønn. Det er lite målrettet å gi kun en svært marginal gruppe pleiepenger, men øvrige pårørende skal fratas all økonomisk kompensasjon. Forslaget treffer ikke målgruppen med alvorlige, varige lidelser med kun utvidelse av pleiepengeordningen.
- Yrkesdeltagelse er alene ikke en god målenhet på hvor omfattende omsorgsoppgavene er.
- Koordinator som skal følge opp familiene er allerede lovpålagt for kommuner og helse og omsorgsinstitusjoner. Dette ser ut til å være ukjent for utvalget da de foreslår dette som et tiltak.
- Man kan ikke ta som utgangspunkt at pårørende er potensielle overgripere og at pårørendeomsorg medfører fare for omsorgssvikt enn ved kommunale tjenester. Koordinatorordningen og fastlege bør kunne fange opp de aktuelle tilfeller.
- Pårørendeomsorg til barn med store funksjonshemninger sparer i dag samfunnet for store utgifter til helse og omsorgstjenester. Alt omsorgsarbeid utenom normal arbeidstid kan ikke erstattes med kommunale tjenester. Forslaget strider med intensjon om å verdsette pårørendeomsorg.
- Dersom kommunen skal overta pårørendeomsorgen vil dette medføre vidtrekkende konsekvenser for det funksjonshemmede barnet som i ytterste konsekvens ikke får

vokse opp hos sin familie. Kommunene er ikke utbygd for å erstatte døgnkontinuerlig pårørendeomsorg med tjenester.

- Forslaget vil ikke føre til økt likestilling, men heller det motsatte da kvinner blir gratisarbeidende i hjemmet.
- Samfunnet bør se på hvordan store utgifter som funksjonshemninger medfører skal kompenseres etter fjerning av særfradrag.

Utvalgets rapport er løsrevet forhold som er av betydning for pårørendes omsorgssituasjon. Utvalget har tydelig ikke vært klar over at særfradrag på personbeskatningen fjernes. Det foreligger ingen forslag om endring i grunnstønad som kunne kompensert for noe av det man mister. Fylkesmannens kompetanse ved klager på vurdering av omsorgsstønad har dårligere rettsikkerhet enn ved statlige ordninger. Det finnes ingen kompenserende forslag om forbedring av støtte til tilpasning av hus for alvorlig funksjonshemmede gjennom Husbanken.

Forslaget vektlegger ikke i tilstrekkelig grad gode løsninger for pårørende og barn med omfattende funksjonshemninger og stort tilretteleggingsbehov. Sammen med nylig fjerning av særfradragsordningen er Kaasautvalgets rapport en sterk stemme i sorteringsdebatten. Dersom forslaget gjennomføres vil det føre til enorme konsekvenser å få et alvorlig funksjonshemmet barn, som i ytterste konsekvens kan føre til at man må overlate barnet til kommunen på grunn av manglende økonomisk støtte til å klare oppgaver og utgifter dette medføre. Delvis inntektssikring og stønad til livsopphold er ikke tilstrekkelig for å ivareta slik omsorg. Det er først og fremst en tragedie og et stort tap for det funksjonshemmede barnet.

Med hilsen

Marina Stenbråten

Pårørende til funksjonshemmet barn,
sykepleier med videreutd. i helserett